

עלון שבועי נחלת שדה

חידושי תורה בדרך הדרוש והאגדה על פרשת השבוע

מאת מחבר סדרת הספרים "נחלת שדה" על התורה והמועדים

ערש"ק פרשת ראה תשע"ג שנה ג' גליון 101

לתגובות/הערות/דרשות והרצאות ניתן לפנות לטלפון – 050-4145482,

ניתן לקבל את העלון במייל chagitben@neto.net.il

הנושא: הברכה עומדת לפניכם

לעצמו איזו ברכה הוא חפץ, האחד רוצה בברכה גשמית ואילו השני מעדיף ברכה רוחנית וכו'.

בדרך דומה אבל אחרת אפשר לפרש, ע"פ מה שכתב ר' יצחק בלאזר, שהקשה בספרו אור ישראל בכוכבי אור (סי' כ"ז), וכבר הקדימו החיד"א בספרו מדבר קדמות (מערכת ר' אות ז', בשם ר' גדליה חיון), כיצד הגמרא בתענית (יא.) אומרת, שהרשע מקבל את שכרו בעולם הזה. הכיצד ניתן לתת שכר בעולם הזה, והרי הטעם ששכר מצוות בהאי עלמא ליכא, בגלל שאי אפשר לשלם בהאי עלמא שכר אפילו בעבור מצוה אחת? ותירץ, שהשכר ניתן לכל אחד ואחד לפי איך שמעריך זאת, ורשע הרי מחשב את העולם הזה יותר מהעולם הבא ומשלמים לו לפי הערכתו. עיי"ש.

זהו הפירוש "לפניכם היום ברכה וקללה", הברכה ניתנת לרבים, שכל אחד ואחד כפי ערך שהוא מעריך את המצוות, כך הוא יקבל את הברכות, מי שמכיר ומעריך את המצוות כראוי, הוא יזכה שיקבל את המצוות כערכן האמיתי בעולם הבא, אולם מי שאינו מעריך את המצוות, הרי שיקבל את שכרו בעולם הזה.

וזהו "ראה ... לפניכם היום ברכה", להורות, כי הברכה אינה שוה לכל אחד ואחד, אלא כפי הערך שהוא מעריך את המצוות, כך הוא יזכה לקבל את הברכות והשכר על המצוות.

פרשת השבוע פותחת "ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה", וכבר עמדו המפרשים, מדוע פתח הכתוב בלשון יחיד "ראה" והמשיך בלשון רבים "לפניכם"?

ונראה לומר, ע"פ מה שכתב בספר פרקי השנה להרה"ג ר' צבי יברוב שליט"א, שידועים דברי הגר"א בביאורו לשולחן ערוך (וי"ד סימן רס"ה סעיף י"א) "לא ראינו סנדק שמתעשר", וזאת משום, שאכן ראוי הסנדק לעשירות, אלא שיש באפשרותו להמיר את זכיית העשירות בזכיה אחרת, כגון בעשירות בדעת, בחיים ארוכים, או בזרע של קיימא. לפי דברי חז"ל בנדרים (סד:) כי העני חשוב כמות, וכן מי שאין לו בנים, אם כן יש קשר בין עשירות לפקידת בנים.

כמו שמסופר על מרן הסטייפלער זי"ע ששאלוהו, כיון שהוא מרבה ללכת לשמש כסנדק בבריתות, היכן עשירות? והשיב, וכי ליזכות לבן כמו בני רבי חיים שליט"א אין זו עשירות!?

והיינו, הברכה עומדת לפניו ועליו לבחור איזו ברכה הוא רוצה עשירות כספית או רוחנית וכדומה.

על פי זה יש לומר, משה רבינו מברך את עם ישראל ואומר, הריני מניח את הברכה "לפניכם", היינו, אינני נותן לכם ברכה מסוימת לעשירות או בריאות, אלא ברכה כוללת והברכה עומדת "לפניכם", וכל אחד יבחר

הגמרא במסכת סנהדרין (לה: מביאה, אדם הראשון מן הארץ ועד לרקיע היה, שנאמר (דברים ד', ל"ב) "למן היום אשר ברא אלהים אדם על הארץ ולמקצה השמים עד קצה השמים" (רש"י: כלומר עומד בארץ וראשו מגיע השמימה), כיון שסרח הניח הקב"ה ידיו עליו ומיעטו שנאמר (תהילים קל"ט, ה') "אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפיד".

וכתב הרמ"ה בפירושו על הגמרא, כי מה שאמרו אדם הראשון מן הארץ עד לרקיע, אינו כפשוטו, אלא רק משל וסימן לגובהו הרב, על דרך שכתוב (דברים א', כ"ח) "ערים גדולות ובצורות בשמים", ופירש רש"י: דברו הכתובים בלשון הבאי. ע"כ.

לפי דבריו יש לומר בדרך העבודה, עיקר סיבת בריאתם של עם ישראל היא בשביל לגלות את אלהותו יתברך בעולם, וכמו שאומר הקב"ה לעם ישראל (ישעיהו מ"ג, י'): "אתם עדי נאום ה'". וכן הפסוק המייחד כל יהודי ויהודי הוא "שמע ישראל ה' אלהנו ה' אחד" ובו האותיות ע' וד' גדולות, להורות כי עיקר בריאתם של עם ישראל היא להעיד על שלטונו של הקב"ה בעולם, ואין עוד מלבדו. וכמו שהאריך הרמב"ן עה"ת (סוף פרשת בא) דכוונת כל המצוות הוא שנאמין באלוקינו ונפרסם האמונה עיי"ש. וכן נאמר "עם זו יצרתי לי תהילתי יספרי".

והנה, אדם הראשון קודם החטא, כל הרואה ומביט בו היה רואה את אלהותו יתברך, בבחינת "מבשרי אחזה אלוה", וזו כוונת חז"ל שראשו היה מגיע עד לרקיע, וכמאמר חז"ל (מנחות מג, סוטה יז): היה רבי מאיר אומר, מה נשתנה תכלת מכל מיני צבעונין? מפני שתכלת דומה לים וים דומה לרקיע ורקיע דומה לכסא הכבוד. ע"כ. זאת אומרת, כשאתה מביט על התכלת, אינך רואה את התכלת לבדה, אלא את מה שמסתתר מאחוריה – רקיע וכסא הכבוד. כך גם אצל אדם הראשון קודם החטא, כל המביט בו כמביט על הרקיע,

והיה מתעורר להכיר כי הקב"ה הוא הבורא ושליט על הכל.

וזו כוונת חז"ל שהמשילו את גובהו הרב של אדם הראשון "אדם הראשון מן הארץ ועד לרקיע היה".

וכדברים הללו מצאתי בדברי קדשו של הרה"ק רבי מאיר וואלף מז'יטאמיר זי"ע בספרו אור המאיר (שיר השירים ד"ה יונתי בחגי הסלע) וז"ל: והנה בתחילה עלה ברצונו הקדוש לגלות אלקותו באמצעות קומת אדם הראשון, וכמו שזכרנו במקום אחר בשם המגיד זלה"ה, אדם הראשון גבוה מארץ עד לרקיע, וביאר, להיותו כל כך בהזדככות ובהירות, כוחו יפה לחבר שמימיות עם ארציות, לעשות הכל בהתקשרות ובהתלהבות אליו יתברך, וכיון שחטא נתמעטה קומתו, והכוונה, ולא יכול הקב"ה לגלות התפשטות אלקותו באמצעות קומת אדם הראשון. עכ"ל.

כלומר, בריאת אדם הראשון מן הארץ עד לרקיע, בא להורות על גודל קדושת גופו, עד שהרואה אותו היה מתבונן ורואה את אלהותו יתברך. אולם כשחטא ואכל מעץ הדעת ונפגמה נפשו וגופו מזוהמת הנחש, לכך נתמעטה קומתו, עד שאין הרואה בו מתבונן בבורא יתברך.

למעלה זו זוכים צדיקים ואנשי מעשה, אשר מקדשים ומטהרים את גופם ונפשם, עד שזוכים להגיע למעלה של אדם הראשון קודם החטא, וכאילו ראשם מגיע עד לרקיע, שכל הרואה אותם רוצה להידמות למעשיהם ולעזוב את מעשיו הרעים.

בספר "צוואת הריב"ש", הבעל שם טוב מבאר את הפסוק "צדיק כתמר יפריח כארז בלבנון ישגה" באופן הבא: ישנם שני סוגים של צדיקים. ישנם צדיקים שמשולים ל"תמר", וישנם צדיקים שמשולים ל"ארז".

הצדיק שנמשל ל"ארז", עליו אומר הפסוק "כארז בלבנון – ישגה", יש בו מעלות רבות, הוא גבוה, הוא חסון וחזק, היינו עומד הוא איתן כנגד יצר הרע, ואף הוא "ישגה" הוא ימשיך להתעלות, להעפיל על כולם.

אבל צדיק זה דומה לעץ הארז – אינו עושה פירות, אינו משפיע על אחרים.

לעומתו עץ התמר עושה פירות, היינו רומז לצדיק אשר זוכה לעשות פירות ולהשפיע על אחרים להיטיב את מעשיהם.

לדרכינו יש לומר, כי עץ ארז, רומז לצדיק אשר מתעלה בעבודת ה', אך עדיין לא הגיע לדרגת אדם הראשון קודם החטא, אין בכוחו להשפיע על אחרים, אולם הצדיק שנמשל לתמר, הוא כבר זכה להגיע למצב של אדם הראשון קודם החטא, שבעצם ההבטה עליו באים להכרת האלהות, ובכוחו להשפיע על האחרים.

כותב רבינו יוסף חיים בספרו בן יהוידע (מסכת מגילה דף יד.) שעץ התמר שונה משאר עצי פירות, שכל עצי פירות הפירות מוסתרים בין העלים, שונה הדבר אצל עץ התמר, אשר פירותיו גלויים לכל. כך הצדיק אשר זכה להגיע למצב של אדם הראשון קודם החטא, גם אם הוא רוצה להסתיר את מעשיו הטובים, הרי מעשיו גלויים לכל, כל העומד לידו חש ומרגיש את גודל קדושתו, וכאילו מביט לרקיע – רוצה לשנות את מעשיו.

כי כוחו של הצדיק להשפיע שפע קדושה לכל הדבקים בו, כמו שכתב בשבט מוסר (פרק ל"ט) וז"ל: "הצדיק שדבוק עמו יתברך ובתורתו, אין הטומאה חל עליו והוא מטהר אחרים ומקדשם כי גזע קדושה הוא, לכן נקרא הצדיק קדושה, כי הוא הקדושה עצמה". ועולה מדבריו כי השפעתו של הצדיק אינה רק במה שלמדים ממנו דרך בעבודת הבורא, אלא הדביקות בו כשלעצמה רב כוחה להשפיע שפע קדושה וטהרה.

וכך מגלה לנו הר"ן בדרשותיו (דרוש ח'): "אין ספק שראוי שנאמין שכמו שבזמן שבית המקדש קיים היה המעון ההוא המקודש מקום מוכן לחול שפע הנבואה והחכמה, עד שבאמצעות המקום ההוא היה שופע על כל ישראל, כן ראוי שיהיו הנביאים והחסידים מוכנים לקבל שפע, עד שבאמצעותם יושפע השפע ההוא על המוכנים לכל בני דורם, לכך וכל שכן לאותם שהם מתקרבים אליהם ומשתתפים עמהם, ולא בחייהם

בלבד כי גם אחרי פטירתם מקומות קברותיהם ראויין להימצא השפע שם". ע"כ.

וכך גם כותב הרמח"ל בספרו מסילת ישרים (פרק י"ג): "אי אפשר לאומה שתהיה כולה שוה במעלה אחת, כי יש בעם מדריגות איש לפי שכלו, הנה לפחות יחידי סגולה ימצאו אשר יכינו את עצמם הכנה גמורה, ועל ידי המוכנים יזכו גם הבלתי מוכנים אל אהבתו יתברך והשראת שכינתו".

זה כוחם של צדיקים אשר הגיעו לדרגת של אדם הראשון קודם חטא, וראשם מגיע עד לרקיע, ומשפיעים קדוש וטהרה גם על אחרים.

וזוהי הברכה בפרשת בחוקתי (כ"ו, י"ג): "ואולך אתכם קוממיות", ודרשו חז"ל בסנהדרין (ק.) רבי מאיר אומר: כשתי קומות של אדם הראשון. ולכאורה איזו הברכה טמונה בקבלת שתי קומות של אדם הראשון? אלא הכוונה היא, שיזכו לקומה של אדם הראשון קודם החטא, שראשו היה מגיע עד לרקיע, היינו שכל המתבונן בהם מתקדש ומכיר את גדלותו יתברך, ורוצה לשנות את מעשיו.

מטעם זה נגזרה מיתה אחרי חטא אדם הראשון עליו ועל כל הנבראים, כמו שכתוב (בראשית ב', י"ז) "ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו, כי ביום אכלך ממנו מות תמות", משום שכל זמן שלא חטא אדם הראשון, הרואה אותו היה מכיר ורואה את אלהותו יתברך ומתחזק על ידו, לא כן לאחר החטא, שאין בו עוד מעלה זו, אזי יש צורך למצוא תחליף אחר אשר על ידו יתחזקו הסובבים ויכירו במלכותו יתברך, ולכך הוצרך בורא עולם להביא את המיתה לעולם, וכמאמרנו בתפילה: "מלך ממית ומחיה", שניכר מלכותו על ידי המתת בני האדם.

יוצא מכאן, שכל צדיק וצדיק בגודל קדושתו אשר מעורר את הסובבים אותו להתחזק בעבודת ה', הרי שהוא מצילם מן המיתה, כי אין צורך במות אשר

יעוררם לתשובה, שכן מתעוררים על ידי ההתבוננות במעשיו של הצדיק.

והנה מצינו בילקוט שמעוני (פרשת ואתחנן רמז תתכ"ז) שהקב"ה מיעט את אדם הראשון לגובה של מאה אמה. וז"ל: דאמר רבי אליעזר, אדם הראשון היה מן הארץ לרקיע, שנאמר "למך היום אשר ברא אלהים אדם וגו' ולמקצה השמים". וכיון שסרח, הניח הקב"ה ידו עליו ומעטו והעמידו על מאה אמה, שנאמר "אחור וקדם צרתני ותשת עלי כפך".

ונראה לומר כי הגובה של מאה אמה בא לרמז לתיקון חטא אדם הראשון, כאשר אחר החטא אין עוד הכרת אלהותו יתברך על ידי ההתבוננות בו.

משום כך דוד המלך תיקן מאה ברכות כדי להציל מאה אנשים מישראל שהיו מתים בכל יום, כמו שדרשו במדרש תנחומא (פרשת קרח סימן י"ב) ובמדרש רבה (שם יח, כא) על הכתוב (שמואל ב' כ"ג, א'): "נאום דוד בן ישי ונאום הגבר הוקם על" – הוקם על"ל, בגימטריא מאה כנגד מאה ברכות, שבכל יום היו מתים מישראל מאה אנשים, בא דוד ותיקנו למאה ברכות, ועתה ישראל מה ה' אלהיך, קרי ביה מאה אלו מאה ברכות, כיון שתיקנם נעצרה המגפה.

וכן כתב הטור (או"ח סימן מ"ו) וז"ל: דוד המלך עליו השלום תיקן מאה ברכות דכתיב (שמואל ב', כ"ג) "הוקם על" – על"ל בגימ' מאה הוו. כי בכל יום היו מתים מאה נפשות מישראל ולא היו יודעין על מה היו מתים, עד שחקר והבין ברוח הקדש ותיקן להם לישראל מאה ברכות. ועל כן תיקנו חכמים ז"ל אלו הברכות על סדר העולם והנהגתו להשלים ק' ברכות בכל יום. ע"כ.

ולפי דרכינו יש לומר, כי דוד המלך הבין שכל סיבת המות נובעת שאינם מתבוננים באותם צדיקים ואינם לומדים ממעשיהם, מילא מוכרח בורא עולם ללמדם על ידי המות שבא לעולם, לכן בא דוד המלך בעצ

חדשה, על ידי תקנת מאה ברכות, ועל ידם יתחזקו ויכירו באלהותו יתברך, כי חוזרים ומשננים "ברוך ה' אלהינו מלך העולם", בזה באים להכרה על אלהותו יתברך בעולם.

לכך הונמכה קומתו של אדם הראשון דוקא למאה אמה, כדי להורות שעל ידי תקנת מאה ברכות לא יצטרכו לעצה של המיתה.

והנה מצינו כי בית המקדש היה גבוה מאה אמה כמבואר ברש"י בפסחים (כו. ד"ה רבא אמר) "ההיכל גובהו מאה אמה, וצילו הולך למרחוק מאוד ברחוב שלפני הר הבית". ומקור הדבר במשנה (מדות פ"ד מ"ו): "וההיכל מאה על מאה ברום מאה".

ולדרכינו יש לומר, כי בית המקדש היה מורה לישראל על אלהותו יתברך בעולם ומביאם לשינוי מעשיהם, כמו שכתבו התוס' (בבא בתרא כא.): לפי שהיה רואה קדושה גדולה וכהנים עוסקים בעבודה היה מכוון לבו יותר ליראת שמים וללמוד תורה. ע"כ. יהי רצון שנזכה להכיר את מלכותו יתברך בעולם מהצדיקים, ממילא לא נצטרך להכיר במלכותו יתברך על ידי המות, אמן ואמן.

שבת מברכים חודש אלול

על מרן החפ"ץ חיים מסופר (תולדות הח"ח עמ' ק"ח): פעם נזדמן לו לאחד הרבנים להתפלל עמו בביהכ"נ בשבת מברכים חודש אלול, וכשהתחיל החזן לומר את המילים: "ראש חודש אלול יהיה ביום ... " הזדעזע החפ"ץ חיים זיע"א, וירתע כל גופו, ונתפרץ בבכי גדול, עד שאימה ופחד נפלו כל קהל המתפללים.

הרה"ק מהרי"ד מבעלו זיע"ע אמר על הפסוק: "יש לאל ידי לעשות עמכם רע ואלהי אביכם אמש אמר אלי לאמר, השמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע". אמ"ש נוטריקון שבת מברכים אלול, שמשבת מברכים אלול, אין רשות למזיקים לעשות רע לעם ישראל.

בברכת חודש טוב ומבורך, כתיבה וחתימה טובה.